

Gender a násilí

Kód předmětu: SOCb3004

SYLABUS

Krátká anotace kurzu:

V kurzu „Gender a násilí“ získají studující znalosti o problematice genderově podmíněného násilí. Seznámí se s různými podobami genderově podmíněného násilí, jako je domácí a partnerské násilí, sexuální násilí či obchod s lidmi. Podíváme se také na problém násilí páchaného na ženách jako na problém ilustrující strukturu genderových nerovností ve společnosti. Studující budou vedeni k hlubšímu porozumění tomuto závažnému společenskému tématu, včetně bazální schopnosti jeho eliminace, ať už v rovině individuálních kauz, či na úrovni celospolečenské. Způsob výuky bude interaktivní, pro studující atraktivní (vlastní prezentace, společné diskuse, rozbor textů a aktuálních článků, zajímaví hosté a hostky vstupující do předmětu). Velký důraz je kladem na možnost sebevyjádření studujících, kteří se na podobě výuky podílejí významnou měrou. Každá lekce se skládá ze dvou částí (domácí přípravy studenta*tky formou četby zadaných textů, zpracování referátů, dílčích úkolů apod. a samotné výuky realizované vyučující).

Přednášející:

Mgr. Kristýna Pešáková, Ph.D.

Kontakt: pesakova@fss.muni.cz

Klasifikace:

20 % aktivní účast na seminářích

30 % vypracování a prezentace referátu ve skupině a 2 úkoly na hodinu, povinná četba na jednotlivé hodiny

50 % účast na závěrečné skupinové diskusi o tématech a literatuře v rámci celého kurzu prokazující znalost obsahu kurzu

Obsah kurzu:

15. 2. 2022 - LEKCE I. Gender a násilí

Úvodní administrativa, anti covid opatření, konfrontace požadavků a vzájemných očekávání studentek a studentů a vyučující, seznámení se sylabem.

22. 2. 2022 - LEKCE II. Gender a násilí – úvod do problematiky

Tematické okruhy: *násilí, genderově podmíněné násilí, násilí na ženách*

Úvod do problematiky, základní pojmy, statistiky a výzkumy.

1. 3. 2022 - LEKCE III. Domácí násilí

Tematické okruhy: *domácí násilí, partnerské násilí*

Vymezení pojmu domácí násilí. Teoretické výklady příčin domácího násilí. Specifika a formy domácího násilí. Osobnost násilné osoby, osobnost oběti domácího násilí, násilný vztah. Sekundární viktimizace obětí domácího násilí.

Povinná literatura:

- Násilí na ženách: průzkum napříč EU, Lucemburk, Agentura Evropské unie pro základní práva, 2014. Dostupné online:
http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_cs.pdf
- Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
- Voňková, J., Spoustová, I., Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přepracované vydání, Praha, proFem, o.p.s., 2008
- Střílková, P., Fryšták, M., Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím, Ostrava, KEY Publishing s.r.o, 2009
- Marvánová-Vargová, B. et al., Partnerské násilí, Praha, LINDE nakladatelství s.r.o, 2008
- Domácí násilí II. Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s., STEM, 2006
- Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018

- Kolektiv autorů: Muži a násilí v České republice, Praha, 2016, str. 14 – 19. Dostupné online:
<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-amuzu/dokumenty/Zprava---Muzi-a-nasili-v-CR.docx>

Doporučená literatura:

- NÁSILÍ NA ŽENÁCH V SOUVISLOSTI S COVID-19. Výzkumná zpráva. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy. Blanka Nyklová, Dana Moree, únor 2021
- Petra Hokr Miholová, Jitka Ondrušková a David Dohnal: Ekonomické dopady domácího násilí na zdraví (2016)
- Čechová, M. et al., Bílá místa v péči o oběti domácího násilí. Analýza systému pomoci obětem domácího násilí s výstupy monitoringu domácího násilí v Jihomoravském kraji, Brno, Persefona, Liga lidských práv, 2007
- Hagemann-White, C., Lenz, H. – J., Violence Against Women/Violence Against Men: Comparisons, Differences, Controversies. In Klein, R. a Wallner, B. eds. Conflict, Gender, and Violence, Innsbruck, Studien Verlag, 2004.
- Holter, Ø. G., Masculinities, gender equality and violence. Masculinities and Social Change, 2(1), 5181. doi: 10.4471/MCS.2013.21, 2013
- Herdová, T., Jarkovská, L., Pešáková, K., Trávníček, Z., Analýza postojů původců a původkyň domácího násilí a práce s nimi, 2016
- MacKinnon, C.: Sex Equality, New York, Foundation Press, 2001
- Piata žena, Aspekty násilí páchaného na ženách (Aspekt), první vydání, Bratislava, 2001
- Kolektiv autorů: Domácí násilí na mužích a seniorech, Praha, Triton, 2006, str. 39 až 80
- Oakleyová, A.: Pohlaví, gender a společnost, první vydání, Praha, Portál, 2000
- Renzetti, C. M. a Curran, D. J.: Ženy, muži a společnost, Praha, Nakladatelství Karolinum, 2003
- Pikálková, S.: Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině, Praha, Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2004 - Voňková, J. a Huňková, M.: Domácí násilí z pohledu žen, první vydání, Praha, proFem, 2004
- Domácí násilí II.: Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s., červenec 2006

8. 3. 2022 - LEKCE IV. Sexuální násilí. Kampaň #metoo v zahraničí a v ČR

Tematické okruhy: *sexuální násilí, sexualizované násilí, znásilnění*

Sexualizované násilí, definice, podoby, mýty a fakta, výzkumy.

Povinná literatura:

- proFem, MindBridge: Zkušenost obyvatel ČR se sexuálním násilím a sexuálním obtěžováním (2021)
- Ciprová, K., ed.: Pod hladinou: fakta a mýty o znásilnění. 2010. Str. 3 – 12. Dostupné také online: http://www.feminismus.cz/download/publikace_final_pdf.pdf .
- Kutálková, P., Kobová, L. ed.: Sexuální násilí. Proč se nikdo neptá? Str. 15 – 31 a str. 53 – 75.
- Renzetti, C. M. a Curran, D. J.: Ženy, muži a společnost, Praha, Nakladatelství Karolinum, 2003, str. 358 – 365

Doporučená literatura:

- Kutálková, P., Kobová, L. ed.: Sexuální násilí. Proč se nikdo neptá?
- Ciprová, K., ed.: Pod hladinou: fakta a mýty o znásilnění. 2010.
- MacKinnon, C.: Sex Equality, New York, Foundation Press, 2001
- Benedict, H.: To není vaše vina! Jak se vyrovnat se sexuálním napadením, Praha, Marie Chřibková nakladatelství a vydavatelství One Woman Press, 2003
- Linková, M.: Znásilnění: historický kontext a genderové stereotypy, Gender – rovné příležitosti - výzkum, ročník 2002, č. 1, str. 5 až 8 In: www.genderonline.cz/download/Rocnik03_1_4002.pdf
- Pavlík, P.: Znásilnění: kontra hegemonní diskurs, Gender - rovné příležitosti - výzkum, ročník 2002, č. 1, str. 3 až 5 In: www.genderonline.cz/download/Rocnik03_1_4002.pdf
- Čírtková, L.: Oběti znásilnění In: Kriminallistika, ročník 2002, č. 3

15. 3. 2022 - LEKCE V. Násilí na mužích, seniorech a mezi gayi a lesbami

Násilí na mužích, násilí na seniorech a seniorkách, násilí v neheterosexuálních partnerských vztazích.

22. 3. 2022 - LEKCE VI. Násilí na ženách během válečných konfliktů. Migrace a násilí na ženách.

Násilí na ženách ve válce jako genderově podmíněné násilí. Hromadné znásilňování, sexuální násilí a mučení žen ve válečných konfliktech. Válečné násilí na ženách (historický kontext) - konkrétní případy. Současnost – migrace a násilí na ženách.

Povinná literatura:

- Čechovská, L.: Změna perspektivy je možná. Životní příběhy muslimských žen. In: #ZaIstanbul 2. Ženy & migrace – vybraná témata z oblasti genderově podmíněného násilí. 2017. Dostupné online: https://www.csz.cz/userfiles/istanbul/sbornik_2_2017.pdf.

29. 3. 2022 - LEKCE VII. Referáty

Prezentace referátů.

5. 4. 2022 - LEKCE VIII. Tělesné bezpečí a prevence genderově podmíněného násilí u předškolních dětí.

hostka: Mgr. Lucie Čechovská

12. 4. 2022 - LEKCE IX. Istanbulská úmluva. Násilí ve vztazích mladých lidí. Sexismus v reklamách a násilí na ženách.

Povinná literatura:

- Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva). Dostupná online zde: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Istanbulska_umluva.pdf
- proFem, MindBridge: Partnerské násilí dospívajících a mladých (2019)

19. 4. 2022 - LEKCE X. Obchod s lidmi.

Obchodování se ženami – vymezení pojmu, definice obsažené v mezinárodně-právních dokumentech a odborné literatuře, legislativní možnosti úpravy obchodu se ženami. Legislativní možnosti úpravy prostituce. Vymezení pojmů nucená prostituce, novodobé otrokářství, pornografie. Důvody a vývoj obchodu se ženami. Obchod se ženami jako genderově podmíněné násilí. Pomoc obětem obchodování se ženami. Neziskové organizace pracující s tematikou obchodování se ženami.

26. 4. 2022 - LEKCE XI. Násilí na dětech. Neziskové organizace, projekty a kampaně zaměřené na genderově podmíněné násilí.

Sexuální zneužívání v dětství – pojem a příčiny. Specifika oběti sexuálního zneužívání v kontextu týrání dětí. Fenomén incestu (právní a psychologické aspekty).

Primární prevence: výchova a problém násilí na ženách. Média a násilí páchané na ženách. Vládní koncepce boje proti násilí na ženách v ČR. Sekundární prevence: posttraumatická stresová porucha. Krizová intervence. Rozhovor s obětí domácího násilí. Přímá specializovaná pomoc určená obětem domácího násilí. České neziskové organizace zaměřené na pomoc obětem násilí na ženách.

Neziskové organizace, neformální kolektivy, kampaně a projekty proti genderově podmíněnému násilí.

3. 5. 2022 - LEKCE XII. Násilí na ženách ve světle tradic a náboženských rituálů.

Postavení ženy v křesťanství, judaismu a islámu. Feministická kritika tradičních náboženských směrů. Fenomén ženské obřízky. Fenomén „vraždy ctí“. Domácí násilí v rodinách příchozích do ČR. Romové, Romky a domácí násilí

10. 5. 2022 - LEKCE XIII. Uzavření kurzu, zpětné vazby, domluva na zkoušení.

Závěrečná administrativa, evaluace. Diskuse k probraným tématům.